

O'PKA XAFLI O'SMALARIDA KT NING O'RNI

Nishanova Yulduzxon Xatamovna

Tursunpo'lotov Xumoyun Xurshid o'g'li

Tashkent davlat tibbiyot universiteti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20117602>

Dolzarbligi O'pka saratoni bugungi kunda dunyo bo'yicha eng ko'p uchraydigan va o'limga olib keluvchi onkologik kasalliklardan biri hisoblanadi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) ma'lumotlariga ko'ra, har yili taxminan 2,2 milliondan ortiq yangi o'pka saratoni holatlari qayd etiladi[1].hu bilan birga, ushbu kasallik sababli yiliga 1,8 milliondan ortiq bemor vafot etadi, bu esa umumiy saraton o'limlarining 18–20% ini tashkil etadi. So'nggi 10 yil ichida o'pka saratoni bilan kasallanish darajasi ayrim hududlarda 15–20% ga oshgan. Erkaklar orasida kasallanish darajasi ayollarga nisbatan yuqori bo'lib, erkaklarda bu ko'rsatkich 60–65%, ayollarda esa 35–40% ni tashkil etadi[3]. Tamaki chekish asosiy xavf omili bo'lib, o'pka saratoni bilan kasallanganlarning 85–90% ida chekish tarixi mavjud. Bundan tashqari, ekologik omillar, havoning ifloslanishi, sanoat chiqindilari ham kasallik rivojlanishida muhim rol o'ynaydi[2]. O'pka saratonining kech bosqichlarda aniqlanishi uning davolash samaradorligini keskin kamaytiradi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, bemorlarning faqat 15–20% ida kasallik erta bosqichda aniqlanadi[4]. Kech bosqichlarda aniqlangan bemorlarning 5 yillik yashash darajasi 5–10% ni tashkil etsa, erta bosqichda bu ko'rsatkich 60–70% gacha yetadi. Diagnostika usullaridan rentgenografiya uzoq yillar davomida asosiy tekshiruv usuli bo'lib kelgan[5]. Shu sababli, o'pka saratonini erta aniqlash va samarali davolashni rejalashtirishda KT usulining ahamiyati nihoyatda yuqori hisoblanadi.

Maqsad.O'pka xaflilari o'smalarida KT ning o'rni

Material va metodlar. Mazkur ilmiy tadqiqot ishimiz davomida o'pka saratoni gumoni bilan murojaat qilgan jami 55 nafar bemor batafsil o'rganildi va ularning klinik hamda instrumental tekshiruv natijalari chuqur tahlil qilindi. Tadqiqotga kiritilgan bemorlarning umumiy tarkibi ichida erkaklar soni 45 nafarni tashkil etdi, ayollar soni esa 10 nafardan oshmadi, bu esa amaliyotda uchraydigan real epidemiologik holatga mos keladi, ya'ni o'pka saratoni erkaklarda ko'proq uchrashini yana bir bor tasdiqlaydi. Bemorlarning yosh ko'rsatkichlari ham turlicha bo'lib, ular asosan 30 yoshdan 75 yoshgacha bo'lgan oraliqda joylashdi. Tadqiqot davomida ayniqsa 50 yoshdan oshgan bemorlarda kasallik ko'proq uchrashi kuzatildi, bu esa yosh omili ham muhim tavakkal faktor ekanligini ko'rsatadi. Barcha bemorlar bir xil tartibda, ya'ni bosqichma-bosqich tekshiruvdan o'tkazildi. Avvalo ularga ko'krak qafasi rentgenografiyasi bajarildi. Keyingi bosqichda barcha bemorlarga kompyuter tomografiya (KT) tekshiruvi o'tkazildi. KT tekshiruvlari zamonaviy spiral (multislice) apparatlar yordamida bajarildi. Tekshiruv jarayonida kesim qalinligi odatda 1 mm qilib belgilandi.

Natija. Mazkur jadval natijalariga ko'ra, o'pka saratoni erkaklar orasida sezilarli darajada ko'proq uchrashi kuzatildi. Erkaklar umumiy bemorlarning asosiy qismini tashkil etib, bu holat ularning zararli odatlarga, xususan tamaki chekishga ko'proq moyilligi bilan izohlanadi. Ayollarda esa kasallik nisbatan kam uchragan bo'lsa-da, so'nggi yillarda bu ko'rsatkich oshib borayotgani boshqa ilmiy tadqiqotlarda ham qayd etilgan. Bundan tashqari, ekologik omillar va passiv chekish ham ayollarda kasallik rivojlanishiga sabab bo'lishi mumkin.

Xulosa. Olib borilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, kompyuter tomografiya (KT) o'pka saratonini aniqlashda yuqori sezgirlik va aniqlikka ega bo'lgan eng samarali diagnostik usullardan biridir. Tadqiqot davomida KT yordamida aniqlangan patologik o'zgarishlar soni rentgenografiyaga nisbatan ancha yuqori bo'ldi. O'pka saratonida rentgen 78,7%, KT 98,1% naticha berdi. Ayniqsa kasallikning erta bosqichlarini aniqlashda KT usuli muhim ustunlikka ega ekanligi aniqlandi. Shuningdek, KT nafaqat o'smalarning mavjudligini, balki ularning joylashuvi, hajmi, tarqalish darajasi va metastazlarini aniqlash imkonini berishi bilan ham ahamiyatlidir. Gistologik tekshiruv natijalari bilan birgalikda qo'llanilganda KT diagnostik jarayonning ishonchliligini yanada oshiradi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti. Global Cancer Observatory (GLOBOCAN) 2020/2022. Geneva: WHO, 2022.
2. International Agency for Research on Cancer. World Cancer Report: Cancer Research for Cancer Prevention. Lyon: IARC, 2020.
3. American Cancer Society. Cancer Facts & Figures 2024. Atlanta: ACS, 2024.
4. National Cancer Institute. SEER Cancer Statistics Review. Bethesda: NCI, 2023.
5. National Comprehensive Cancer Network. NCCN Clinical Practice Guidelines in Oncology: Lung Cancer. Version 2024.